

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding

Opleiding tot leraar Basisonderwijs

voltijd/deeltijd

Christelijke Hogeschool Windesheim

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Opleiding tot leraar Basisonderwijs
voltijd/deeltijd

Christelijke Hogeschool Windesheim

CROHO nr. 34808

Hobéon Certificering

Datum

10 maart 2021

Auditpanel

Drs. R.B. van der Herberg

Drs. A.M.M. Venes

J. van der Padt

A.J.M. van den Wijngaard

Secretaris

G.C. Versluis

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	7
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	27
6.	AANBEVELINGEN	29
BIJLAGE I	Scoretabel	31
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	33
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	37
BIJLAGE IV	Panelsamenstelling	39

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Christelijke Hogeschool Windesheim
status instelling	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief + 28 april 2020
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Opleiding tot leraar Basisonderwijs
registratienummer croho	34808
domein/sector croho	Onderwijs
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Education
aantal studiepunten	240 EC
Afstudeerrichtingen	Uitstroomprofielen: - Jonge kind - Oudere kind Bijzondere leerroutes: - Teachers College - Universitaire Pabo
locaties	1. Zwolle 2. Almere
varianten	1. Voltijd, 2. Voltijd, Deeltijd
joint programme	n.v.t
Onderwijstaal	Nederlands
datum audit / opleidingsbeoordeling	10 en 11 december 2020

2. SAMENVATTING

De bacheloropleiding Opleiding tot leraar Basisonderwijs (hierna: Pabo) van Christelijke Hogeschool Windesheim (hierna: Windesheim) leidt leraren op voor het basisonderwijs. De opleiding is gevestigd op de lesplaatsen Zwolle en Almere. Naast de reguliere vierjarige voltijdopleiding in Zwolle en Almere, biedt Windesheim in Zwolle de Universitaire Pabo in samenwerking met de Vrije Universiteit en het Teachers College in samenwerking met de tweedegraadslerarenopleidingen. In Almere biedt Windesheim naast de voltijd- ook een deeltijdvariant.

De opleiding werkt op beide lesplaatsen nauw samen met de stagescholen in het samen opleiden van leraren.

Vanwege de corona-richtlijnen zijn de gesprekken van het auditteam met alle betrokkenen tijdens de audit op 10 en 11 december 2020 online gevoerd via Microsoft Teams, waarbij de leden van het auditteam fysiek bijeen waren op de locatie van de pabo.

De studenten die het auditteam sprak waren tevreden over de wijze waarop de opleiding knelpunten oplost(e) in deze lastige afgelopen tijd, waarin de opleidingslocatie maar beperkt open was en de basisscholen eerst afstandsonderwijs moesten verzorgen en daarna met strikte richtlijnen werkten. De opleiding was flexibel bij het uitvoeren van opdrachten, aldus de studenten.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

De opleiding baseert de verschillende routes binnen de voltijd- en de deeltijdvariant op de drie wettelijke bekwaamheidseisen, die landelijk zijn vastgesteld. De opleiding geeft met het door haar ontwikkelde beroepsbeeld en de drie sleutelbegrippen 'onderzoekende houding', 'betekenisvol leren' en 'inclusieve leeromgeving' een duidelijke eigen inkleuring aan de opzet en inhoud van haar onderwijs en het soort leraar dat zij wil opleiden. De pedagogische kwaliteit staat centraal/is het fundament. Het beroepsbeeld ligt ten grondslag aan de vertaling van de bekwaamheidseisen in leerresultaten. De leerresultaten zijn aantoonbaar op bachelorniveau geformuleerd. De opleiding stemt veelvuldig af met (internationale) vakgenoten en het werkveld, o.a. binnen het samen opleiden in de opleidingsscholen.

De onderzoekende houding en de internationale dimensie krijgen binnen de sleutelbegrippen aantoonbaar aandacht. De lectoraten kennen een grote nabijheid tot de opleiding en zorgen ook in onderzoekend opzicht voor veel input die de opleiding (nog meer) kan integreren. De didactische kwaliteit mag de opleiding in het beroepsbeeld meer expliciteren.

Bij de doorontwikkeling van het beroepsbeeld zijn de gesprekken over leeruitkomsten (visie op flexibilisering) en nieuwe noties over carrièrelijnen in het onderwijs (Ruim baan voor leraren) relevante bronnen.

Het auditteam komt voor deze standaard grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor de voltijd- en de deeltijdvariant.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

De opleiding wordt verzorgd door een voldoende gekwalificeerd, flexibel en nauw bij de studenten betrokken docententeam. Er is voldoende aandacht voor professionalisering en er vindt veel intervisie plaats op belangrijke thema's in de opleiding. Studenten zijn zeer tevreden over hun docenten: over hun expertise, betrokkenheid en hun oprechte interesse.

De opleiding zorgt ervoor dat studenten die het hele curriculum doorlopen de drie bekwaamheidseisen, uitgewerkt in leerresultaten (competenties) en voor de route Teachers College in Zwolle ook de aanvullende competenties, kunnen ontwikkelen.

De opleiding besteedt expliciete aandacht aan het ontwikkelen van een onderzoekende houding; een van de drie sleutelbegrippen. Het samen verbeteren van het onderwijs door onderzoek via de zogenoemde co-makers is een sterk punt binnen het samen opleiden in Almere. Studenten in Zwolle werken eveneens aan beroepsproducten voor het onderwijs.

De docenten besteden in hun lessen ook expliciet aandacht aan internationale ontwikkelingen, multiculturaliteit en inclusie; een van de andere sleutelbegrippen. Alle studenten nemen deel aan een internationaliseringsweek. Almere biedt Urban Education en samen met de lectoraten *fieldlabs* rondom grootstedelijke problematiek.

De opleiding biedt de studenten veel gelegenheid tot het opdoen van een brede praktijkervaring. De opleiding werkt hierin nauw samen met de scholen binnen de samenwerkingsverbanden Samen Opleiden/Opleiden in de School. Dat zij grote onderdelen van hun opleiding in principe op de opleidingsscholen (Almere)/convenantscholen (Zwolle) volgen, ervaren de studenten als een meerwaarde. De opleiding zorgt ervoor dat alle begeleiders op de scholen via training goed op de hoogte zijn van wat er van de studenten wordt verwacht. De programma's zijn aantoonbaar student-centred. De opleiding biedt veel mogelijkheden voor eigen keuzes van studenten en voor verdieping en/of verbreding, o.a. via de Universitaire Pabo, het Teachers College, de minoren, de leeftijdspecialisatie, de vakprofilering. Voor de deeltijdstudenten is er flexibiliteit in tijdstip en volgorde waarin de studenten de modules volgen en flexibiliteit in het moment van toetsing. De voorzieningen, waaronder de elektronische leeromgeving (ELO) zijn adequaat.

Het auditteam komt voor deze standaard op basis van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor de voltijd en de deeltijdvariant.

Standaard 3. Toetsing

De opleiding toetst op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier of de studenten de beoogde competenties en de kennis uit de kennisbasis beheersen. Ze heeft een duidelijk toetsbeleid opgesteld; uitgewerkt in een toetsprogramma en toetsplannen.

De opleiding maakt gebruik van verschillende bij de doelen passende toetsvormen en zorgt ervoor dat de toetsen betekenisvol zijn. Daarmee sluit zij aan bij de eigen sleutelbegrippen. Met de ruime keuze in type afstudeeronderzoek, zorgt de opleiding voor aansluiting bij wat de studenten en het onderwijsveld wensen. De opdracht van het afstudeerproduct behorende bij de 'Gezonde School' die de opleiding samen met de andere vijf bij de opleiding Specialisten Sportieve en Gezonde School betrokken lerarenopleidingen hebben geformuleerd, behoeft een andere, bredere omschrijving, vinden zowel opleiding als auditteam.

De opleiding heeft er op een passende manier voor gezorgd dat studenten in de coronatijd toch hun afstudeeronderzoek op het gewenste niveau konden afronden.

De studenten zijn tevreden over de ruim geformuleerde opdrachten waaraan ze vanuit hun eigen professionaliteit invulling kunnen geven. De deeltijdstudenten zijn ook tevreden over de flexibiliteit van de toetsing binnen de deeltijdvariant, zoals de verschillende inlevermomenten voor opdrachten en de mogelijkheid viermaal per jaar toetsen af te leggen.

Het geven van feedback aan studenten met een oordeel 'voldoende'/'goed' behoeft aandacht. De opleiding beschikt over een rolvolwassen examencommissie, die de kwaliteit van het toetsen en beoordelen borgt. De toetscommissies ondersteunen de examencommissie hierbij. Frequentie en criteria van herkansingen en de rol van formatieve en summatieve aspecten daarin staat al op de agenda van de examencommissie.

Het auditteam komt voor deze standaard op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor de voltijd- en de deeltijdvariant.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

Uit de onderzoeksverslagen, de afstudeerportfolio's en de beoordelingen, blijkt dat de studenten kunnen denken en handelen op het niveau van een startbekwaam leraar basisonderwijs. De studenten functioneren voldoende tot goed in de onderwijspraktijk en beheersen de vereiste competenties. De onderzoeksvragen waren actueel en de meeste uitkomsten en beroepsproducten relevant en bruikbaar voor verbetering van de praktijk. De studenten hebben hun onderzoek onderbouwd met theorie.

Het auditteam is over het algemeen positief over de discussiehoofdstukken en de reflectie van de studenten op het eigen onderzoek.

Aandachtspunt ligt er voor het aandeel geraadpleegde internationale literatuur in de onderzoeksverslagen. Een andere, bredere omschrijving voor de onderzoeksopdracht voor de studenten van de sportklas is nodig zodat zij hun onderzoekscompetenties aan kunnen tonen. Dit heeft al de aandacht van de opleiding. Het auditteam weegt dit aandachtspunt mee bij standaard 3.

Het auditteam heeft van de deeltijdstudenten nog geen eindwerken kunnen beoordelen. Het auditteam heeft er echter op grond van het feit dat i) de deeltijdstudenten gedurende hun studie dezelfde toetsen afleggen als de voltijdstudenten en hun studie afsluiten met dezelfde eindwerken en ii) de voltijdstudenten hebben laten zien dat zij het beoogde niveau hebben gerealiseerd en terecht hun diploma als leraar basisonderwijs hebben ontvangen, vertrouwen in dat de opleiding het door de deeltijdstudenten te realiseren eindniveau eveneens goed zal borgen.

Dat de studenten het beoogde niveau hebben gerealiseerd, blijkt ook uit de tevredenheid van het werkveld en de alumni. Alle afgestudeerden hebben een baan in het basisonderwijs, veelal op scholen in de beide regio's van de pabo. De studenten van de Universitaire Pabo en het Teachers College hebben duidelijk impact in de scholen waar zij werken c.q. werkplekleren.

Het auditteam is op grond van bovenstaande van oordeel dat de opleiding voldoet aan basiskwaliteit en komt tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 4 voor zowel de voltijd- als de deeltijdvariant.

Algemene conclusie:

Het auditteam trof op beide locaties een bevlogen docententeam aan dat aan de hand van het duidelijke beroepsbeeld en de sleutelbegrippen zorgt voor onderwijs met kwaliteit. De studenten zijn zeer tevreden over hun docenten.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter te Den Haag op 10 maart 2021.

3. INLEIDING

Christelijk Hogeschool Windesheim (hierna: Windesheim)

Windesheim is met ongeveer 21.000 studenten, enkele duizenden cursisten en ruim 1800 medewerkers één van Nederlands grotere hbo-instellingen. De hoofdvestiging is in Zwolle. Sinds 2010 is er een nevenvestiging in Almere.

De hogeschool biedt opleidingen aan op het gebied van onderwijs, bewegen en sport, theologie en levensbeschouwing, economie, management, recht en communicatie, journalistiek, gezondheid & welzijn, techniek, vormgeving, logistiek en ICT.

De Opleiding tot leraar basisonderwijs wordt aangeboden binnen het domein 'Bewegen en Educatie'.

Opleiding tot leraar Basisonderwijs (hierna: pabo)

Windesheim biedt de pabo aan op de lesplaatsen Zwolle en Almere. Op beide lesplaatsen is er een reguliere voltijdopleiding en in Almere is er sinds september 2018 ook reguliere vierjarige deeltijdopleiding. Op de locatie Zwolle is met ingang van september 2020 ook een deeltijdopleiding van start gegaan.

Naast de reguliere vierjarige voltijdopleiding, biedt Windesheim in Zwolle de Universitaire Pabo aan in samenwerking met de Vrije Universiteit in Amsterdam en het Teachers College in samenwerking met de tweedegraadslerarenopleidingen van de hogeschool. De Universitaire Pabo biedt studenten met een vwo-diploma of hbo-propedeuse van een andere opleiding de mogelijkheid om in vier jaar een zogenoemde double degree te halen: een hbo bachelor leraar basisonderwijs en een wo-bachelor Pedagogische Wetenschappen.

Teachers College is een bijzondere leerweg van lerarenopleidingen basisonderwijs en voortgezet onderwijs (AVO, GL en BO¹) en leidt studenten op tot onderwijsvernieuwer en de leraar van de toekomst. Studenten kiezen na anderhalf jaar in de studie voor i) de route leraar basisonderwijs, ii) de route leraar AVO (inclusief GL) of BO of iii) de route voor het behalen van twee bachelordiploma's voor basisonderwijs en AVO of GL of BO.

De route Teachers College op de locatie Almere is gestopt omdat er te weinig belangstelling van studenten was en het in de lucht houden van deze route niet meer rendabel was.

De locatie Zwolle kende ook een route afstandsleren voor voltijdstudenten. Vanwege de geringe belangstelling is het instromen in deze leerroute met ingang van september 2018 niet meer mogelijk. Ten tijde van de audit waren er nog een klein aantal studenten die deze leerroute volgden en in de afrondende fase zaten.

Studenten van de locatie Zwolle behalen naast hun diploma basisonderwijs het Diploma Christelijk Basisonderwijs (DCBO) of het Diploma Openbaar Onderwijs (DOO).

Sinds 2012-2013 werken de locaties Zwolle en Almere intensief samen. De samenwerking heeft zich ontwikkeld van kennisdeling en -uitwisseling naar het gezamenlijk vormgeven van onderwijs. Zo is er een gemeenschappelijk onderwijs- en toetsbeleid. Het afsluitend examen is per 2013-2014 op beide locaties gelijk. Ook is er één examencommissie. De concrete invulling van het curriculum verschilt, kent een eigen lokale inkleuring en accenten.

De opleiding werkt op beide lesplaatsen nauw samen met de stagescholen in het samen opleiden van leraren: Opleiden in de School (OiS-Almere) of Samen Opleiden (SO-Zwolle). Een van de opleidingsscholen in Almere is gesubsidieerd.

De pabo werkt op de locatie Zwolle en Almere o.a. samen met de volgende lectoraten i) Onderwijsinnovatie en ICT, ii) Theologie en levensbeschouwing, iii) Leiderschap in onderwijs en opvoeding en iv) Onderwijsbehoeften in inclusieve leeromgevingen.

¹ AVO: Algemeen Vormend Onderwijs; GL: Leraar Godsdienst Levensbeschouwing; BO: Beroepsgericht Onderwijs

Ontwikkelingen sinds de vorige accreditatie

Bij de laatste visitatie in 2014 zijn onderstaande aanbevelingen gedaan:

1. Een opleiding die streeft een topopleiding te zijn, zou in de optiek van het auditteam een bloeiende alumnivereniging mogen hebben.
2. Koester de omvang en de positie die de lectoraten innemen op het curriculum en op de begeleiding van de onderzoekvaardigheden van leraren en studenten.
3. Scherp de wijze van beoordelingen van de afstudeeropdrachten nog meer aan, vooral het verschil tussen een voldoende en onvoldoende.

Naar aanleiding van de Midterm Review in 2018 zijn daar onderstaande verbeterpunten aan toegevoegd:

4. Maak de onderlinge relatie tussen het beroepsbeeld – sleutelbegrippen – competenties – rubrics – beoordelingsformulieren helder. Realiseer cohesie, kleur en afbakening tussen de sleutelbegrippen. Maak duidelijk hoe de onderwijsontwikkeling in het curriculum handen en voeten krijgt.
5. Geef in documenten weer wat de plek is in het curriculum van de competenties, de kennisbasis en de variatie aan toetsvormen.

De opleiding heeft op basis hiervan acties ondernomen:

t.a.v. punt 1: de opleiding heeft het alumnibeleid geëvalueerd. Het is gebleken, dat de meeste afgestudeerden werkzaam zijn in het werkveld van de beide locaties. Daardoor komen afgestudeerden en opleiders elkaar frequent tegen op school en op de campus, bijvoorbeeld tijdens studiedagen, professionaliseringsbijeenkomsten of inductietrajecten.

t.a.v. punt 2: omdat de contacten tussen opleiding en lectoraten te vrijblijvend waren en te weinig progressie kenden, heeft de opleiding kansen geformuleerd en daarover studiedagen belegd. Kansen worden gezien binnen de eigen profielen van de Pabo Zwolle en Pabo Almere, respectievelijk focus op de regio en grootstedelijke problematiek. Deze profielen gaat de opleiding uitwerken. Met de lectoraten zijn afspraken gemaakt om gezamenlijke thema's vast te stellen.

t.a.v. punt 3: de opleiding heeft het beoordelingskader aangescherpt en scherpt deze nog steeds aan door het houden van intervisiebijeenkomsten op het terrein van onderzoek, door gebruikmaking van kalibreersessies met onderzoekbegeleiders en binnen de pilot onderzoek.

t.a.v. punt 4: de opleiding heeft de afgelopen jaren hard gewerkt om beroepsbeeld, sleutelbegrippen en de doorwerking van deze sleutelbegrippen in het onderwijs en de toetsing beter op elkaar af te stemmen. Voor elk sleutelbegrip is een groepje ingesteld dat deze begrippen scherper heeft gedefinieerd, zodat de beelden die docenten hebben bij deze begrippen beter op elkaar worden afgestemd en een concretere doorvertaling krijgen.

t.a.v. punt 5: de opleiding heeft een aantal documenten opgesteld: een document waarin de bekwaamheidseisen en de NLQF-kwaliteitstandaarden zijn beschreven, een bijgesteld Onderwijs en Toets Beleid, een document Toetsbeleid Teachers College en een beschrijving van de pilot onderzoek.

In voorliggende rapport beschrijft het auditteam bij de verschillende standaarden zijn bevindingen met betrekking tot de bovengenoemde acties van de opleiding.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleiding zich baseert op de drie wettelijke bekwaamheidseisen van de Onderwijscoöperatie, die in 2017 landelijk zijn vastgesteld, te weten: i) pedagogisch, ii) vakdidactisch en iii) vakinhoudelijk bekwaam.

De opleiding heeft in 2014 in samenwerking tussen de docententeams van de beide locaties Zwolle en Almere en het werkveld een gezamenlijk beroepsbeeld ontwikkeld, dat aangeeft wat voor leraar zij wil opleiden. Het beroepsbeeld ligt ten grondslag aan de uitwerking van de bekwaamheidseisen in leerresultaten (competenties) en toetsdoelen en vormt de kern waarvoor beide locaties opleiden. (Zie verder onder de paragraaf eigen inkleuring/profilering.)

Met het Teachers College op de locatie Zwolle beoogt de opleiding studenten op te leiden tot onderwijsvernieuwer en leraar van de toekomst. Binnen deze route staan eveneens de drie bekwaamheidseisen centraal. De betrokken lerarenopleidingen van het domein 'Bewegen en Educatie' van Windesheim hebben deze bekwaamheidseisen vervolgens aangevuld/versterkt met zes competenties met betrekking tot deep learning, te weten i) Character, ii) Collaboration, iii) Communication, iv) Citizenship, v) Critical Thinking en vi) Creativity. Daarnaast is de competentie Teacher Entrepreneurialism ontleend aan de competentie Ethical entrepreneurialism opgenomen in het opleidingsprofiel van deze route. De competentie Character loopt als een rode draad door en tussen alle andere competenties door.

De opleiding heeft in een overzicht de koppeling tussen de uitgewerkte bekwaamheidseisen op eindniveau, de Dublin Descriptoren en het niveau NLQF 6 inzichtelijk gemaakt. Hiermee toont zij aan dat zij voldoet aan de Europese eisen aan het bachelorniveau. Ook heeft zij een koppeling gemaakt tussen de competenties met de diverse landelijke kennisbases. Hierdoor en door de deelname van studenten aan de landelijke kennistoetsen Nederlands en rekenen en wiskunde, voldoet de opleiding eveneens aan de landelijke afspraken.

Bij de opzet en verdere ontwikkeling van de deeltijdopleiding in Almere en Zwolle acht het auditteam de gesprekken over leeruitkomsten (visie op flexibilisering) relevant.

Eigen inkleuring/profilering

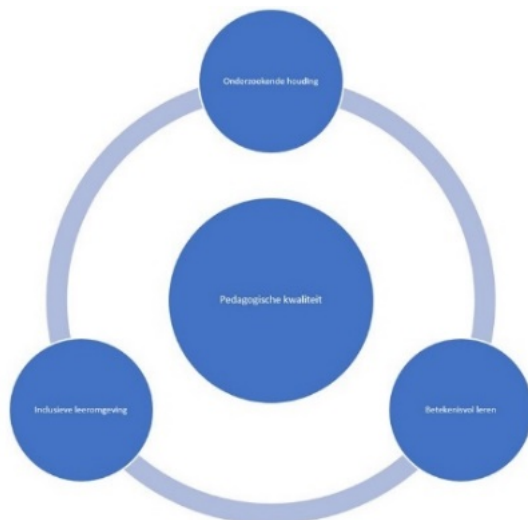
Het auditteam heeft geconstateerd, dat in het beroepsbeeld de pedagogische kwaliteit van de leraar centraal staat. (Zie figuur 1.) De opleiding kleurt dit in de praktijk van het onderwijs in door drie sleutelbegrippen. Deze sleutelbegrippen heeft zij in het beroepsbeeld nader uitgewerkt. De opleiding geeft hiermee de landelijke bekwaamheidseisen een eigen inkleuring op het terrein van vakinhoud, vakdidactiek, pedagogiek en brede professionele basis. De sleutelbegrippen betreffen: i) onderzoekende houding, ii) betekenisvol leren en iii) inclusieve leeromgeving.

Met een onderzoekende houding focust de opleiding op nieuwsgierig zijn, kritisch zijn en de zaken van meerdere kanten bekijken.

Met het creëren van een betekenisvolle leeromgeving wil de opleiding de verbinding leggen tussen theorie en praktijk, de verbinding van kennis met de omgeving en met persoonlijke waarden en de verbinding van de student met andere studenten, met docenten en andere betrokkenen bij het leerproces.

Daarnaast streeft de opleiding naar het bieden van een inclusieve leeromgeving: een passende leeromgeving waarin alle studenten (en leerlingen) tot leren kunnen komen.

Het auditteam constateert op basis van de documentatie – waaronder de poster met de uitwerking van het beroepsbeeld – dat de pedagogische kwaliteit op schrift meer is geëxpliciteerd in het beroepsbeeld dan de didactische kwaliteit. Het auditteam beveelt de opleiding aan ervoor te zorgen dat ook deze kwaliteit hierin expliciet(er) terug te lezen is.

Figuur 1. Schematische voorstelling van het beroepsbeeld: centraal staat de pedagogische kwaliteit omgeven door de sleutelbegrippen 'onderzoekende houding', 'betekenisvol leren' en 'inclusieve leeromgeving'

Voor de route Teachers College hebben de betrokken lerarenopleidingen een eigen beroepsbeeld geschreven.

Tijdens de audit is ook gesproken over het rapport 'Ruim Baan voor leraren' en wat dat betekent/zou kunnen betekenen voor de pabo. Dit blijkt (nog) geen focuspunt van de opleiding, zij het dat zij met het Teachers College voor studenten die dat willen al wel een interessante invulling geeft aan het opleiden van een brede leraar voor de toekomst.

Het auditteam beveelt de opleiding aan het rapport 'Ruim Baan voor leraren' te leggen naast haar beroepsbeeld en te onderzoeken of en zo ja waar het beroepsbeeld nog verder kan worden aangevuld/aangescherpt; zeker met het oog op de carrière/loopbaan van de leraar. Het auditteam heeft in de gesprekken met de docenten geconstateerd dat er al wel gedachten leven over een breed basiscurriculum met keuzes voor alle studenten. Tevens heeft de opleiding de ambitie het onderwijs te flexibiliseren. Daarmee is zij gestart op de locatie Almere met een nieuwe flexibele deeltijdopleiding. Op de locatie Zwolle biedt de opleiding sinds september 2020 eveneens een flexibele deeltijd.

Een profilering van een heel andere orde is nog het door de studenten op de locatie Zwolle behalen van het Diploma Christelijk Basisonderwijs (DCBO) of het Diploma Openbaar Onderwijs (DOO) naast het bachelordiploma leraar basisonderwijs.

Onderzoek

Zoals al uit bovenstaande blijkt, besteedt de opleiding expliciet aandacht aan het ontwikkelen van een onderzoekende houding. In het beroepsbeeld staat daarover de volgende passage:

Je hebt een onderzoekende houding. Dat betekent dat je open kijkt naar jezelf, naar de basisschoolpraktijk en naar de kinderen in je groep. Ook ben je nieuwsgierig naar wat anderen je daarover kunnen vertellen; je gaat actief op zoek naar bronnen. Doordat je vanuit verschillende perspectieven kijkt en kritisch bent, groeit je eigen onderwijsvisie. Jouw visie geeft je onderzoekende houding kleur en motiveert je tot goed en doelgericht onderwijs voor alle leerlingen.

De opleiding heeft op basis van haar visie op onderzoek een generieke leerlijn onderzoekende houding opgesteld met een uitwerking in opleidingsdoelen op drie niveaus (basis-, gevorderd, bachelorniveau). (Zie standaard 2.) De lectoraten kennen een grote nabijheid tot de opleiding en zorgen ook in onderzoekend opzicht voor veel input die de opleiding (nog meer) kan integreren.

Internationale dimensie

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleiding een duidelijke visie heeft op internationalisering. Zij ziet internationalisering o.a. als middel om studenten onderzoekend te laten kijken naar hun eigen opvattingen en handelen en daarmee hun eigen perspectief op onderwijs te verbreden. Daarnaast wil zij leerkrachten opleiden die in een multiculturele en/of internationale omgeving samen kunnen werken en communiceren met anderen. In het beroepsbeeld staat daarover: *‘..probeer je in je onderwijs aan te sluiten bij de veelkleurigheid van onze samenleving’*.

Met deze visie op internationalisering sluit de opleiding aan bij de strategische koers van Windesheim, in het bijzonder met betrekking tot het werken aan een duurzame en inclusieve samenleving. Met het oog hierop neemt de opleiding met ingang van het studiejaar 2020-2021 deel aan een pilot omtrent de invoering van zogenaamde ‘internationale en interculturele vaardigheden en competenties’ (ICOM’s) in het curriculum.

(Zie verder onder standaard 2 ‘Programma’.)

Voor het realiseren van de beoogde doelstellingen en om de kwaliteit van de eigen opleiding te vergelijken onderhoudt de opleiding internationale contacten, waaronder met Vives Campus Tielt.

Afstemming met vakgenoten en het werkveld

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleiding veelvuldig afstemt met vakgenoten en het werkveld.

Op landelijk niveau vindt er afstemming plaats in het Landelijk Overleg Lerarenopleiding Basisonderwijs (LOBO), het netwerk van samenwerkende pabo-directeuren in Nederland. Daarnaast neemt de opleiding deel aan peerreviews met een aantal collega-opleidingen, waaronder de pabo van Hanzehogeschool waarin zij afstemt over de eindwerken. (Zie daarover standaard 3)

De opleiding onderhoudt ook internationale contacten over de kwaliteit van de opleiding, waaronder met de hierboven genoemde Vives Campus Tielt.

Met het werkveld vindt afstemming plaats binnen de samenwerkingsverbanden Samen Opleiden (SO Zwolle) en Opleiden in de School (OIS Almere). Op beide locaties werkt de opleiding met meerdere scholen samen. Met de scholen zijn afspraken gemaakt over de realisering van een toekomstgerichte visie op het leren en opleiden van studenten en leraren, over het leveren van een wederzijdse bijdrage aan de (onderzoeks)begeleiding en beoordeling van studenten en over de inrichting van de fysieke leeromgeving. Op locatie Almere wordt daarnaast intensief samengewerkt met de gemeente Almere en Lelystad met het oog op het actief werven van meer studenten voor het beroep van leraar en is de pabo nauw betrokken bij het ‘Noodplan lerarentekort Amsterdam’.

Weging en Oordeel: voldoet

De opleiding baseert de verschillende routes binnen de voltijd- en de deeltijdvariant op de drie wettelijke bekwaamheidseisen. De opleiding geeft met het door haar ontwikkelde beroepsbeeld en de drie sleutelbegrippen een duidelijke eigen inkleuring aan de opzet en inhoud van haar onderwijs en het soort leraar dat zij wil opleiden. De pedagogische kwaliteit staat centraal/is het fundament. Het beroepsbeeld ligt ten grondslag aan de vertaling van de bekwaamheidseisen in leerresultaten. De leerresultaten zijn aantoonbaar op bachelorniveau geformuleerd. De opleiding stemt veelvuldig af met (internationale) vakgenoten en het werkveld, o.a. binnen het samen opleiden.

De onderzoekende houding en de internationale dimensie krijgen binnen de sleutelbegrippen aantoonbaar aandacht. Het lectoraat kent een grote nabijheid tot de opleiding en zorgt ook in onderzoekend opzicht voor veel input die de opleiding (nog meer) kan integreren.

De didactische kwaliteit mag de opleiding in het beroepsbeeld meer expliciteren.

Bij de doorontwikkeling van het beroepsbeeld zijn de gesprekken over leeruitkomsten (visie op flexibilisering) en nieuwe noties over carrièrelijnen in het onderwijs (Ruim baan voor leraren) relevante bronnen.

Het auditteam komt voor deze standaard grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor de voltijd- en de deeltijdvariant.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Programma

- *Koppeling leerresultaten – curriculum*

De opleiding heeft de bekwaamheidseisen die ten grondslag liggen aan haar beroepsbeeld uitgewerkt op drie niveaus: basis-, gevorderd en bachelorniveau met prestatie-indicatoren. De opleiding heeft voor de route Teachers College - die een eigen beroepsbeeld heeft - een uitgebreider competentieprofiel uitgewerkt; ook weer op verschillende niveaus met prestatie-indicatoren.

Per onderwijseenheid heeft de opleiding beschreven aan welke leerresultaten (competenties) de studenten werken en op welk niveau, wat het onderwijsdoel is, wat de verplichte literatuur is, wat de werk- en toetsvormen zijn en wat de beoordelingsnorm is. Voor alle opleidingsvarianten geldt dat er een toename te zien is in zelfstandigheid en complexiteit. Het auditteam concludeert dat de studenten die het hele curriculum doorlopen, alle beoogde leerresultaten kunnen ontwikkelen.

- *Opzet en inhoud programma's*

Sinds 2012-2013 werken de locaties Zwolle en Almere intensief samen. De samenwerking heeft zich ontwikkeld van kennisdeling en -uitwisseling naar het gezamenlijk vormgeven van onderwijs. Zo is er een gemeenschappelijk onderwijs- en toetsbeleid. Ook is het afsluitend examen per 2013-2014 op beide locaties voor elke variant en route gelijk. (Zie standaard 3.) De opleiding streeft bij de uitwerking van het onderwijs – de pedagogische kwaliteit en de drie sleutelbegrippen - een aantal doelen na die betrekking hebben op kwalificatie, socialisatie, subjectificatie. Deze begrippen heeft de opleiding ontleend aan Biesta². Het auditteam geeft de opleiding mee te onderzoeken in hoeverre deze begrippen nog passen, nu zij ernaar streeft het onderwijs flexibeler te maken.

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de uitgangspunten weliswaar gelijk zijn, maar dat de concrete invulling van het curriculum verschilt per locatie. Elke locatie kent binnen de verschillende varianten en routes een eigen lokale inkleuring/eigen accenten. Zo is de opleiding in Almere bijvoorbeeld gericht op de grootstedelijke problematiek – Urban Education - en op het actief werven en binden van studenten vanwege de grote tekorten van leraren basisonderwijs in de regio. Voor de locatie Zwolle is de focus van de opleiding breder, zo heeft het auditteam op basis van de documentatie en in de gesprekken geconstateerd. De locatie Zwolle trekt studenten uit een wijde omgeving aan, waaronder het krimpgebied Friesland en

² Biesta, G. (2015). Het prachtige risico van onderwijs. Uitgeverij Phronese. Kwalificatie verwijst naar het verwerven van kennis, vaardigheden en houdingen. Socialisatie verwijst naar de voorbereiding op het lidmaatschap van een gemeenschap. Subjectificatie verwijst naar de vorming van de persoon.

Overijssel. Vanuit het relatief grote aantal kleinere scholen uit die krimpgebieden komt een vraag naar breed inzetbare leraren naar voren. Zwolle zelf is echter een groeiregio, die vraagt om een andere focus. Het auditteam beveelt de betrokkenen in Zwolle aan over de focus nader met elkaar in gesprek te gaan en concreter te maken wat haar nu te doen staat. Daarnaast is het voor de betrokkenen op beide locaties van belang na te denken over wat de opleiding gaat doen met het hiervoor al genoemde rapport 'Ruim Baan voor leraren'.

Het auditteam is positief over de vele keuzemogelijkheden – varianten, routes, projecten, pilots - voor studenten. (Zie voor de opzet en inhoud van de programma's en de bevindingen van het auditteam hieronder.) Het auditteam heeft echter geconstateerd dat de uitwisseling tussen de kolommen/routes op de eigen locatie en tussen de locaties (te) weinig plaatsvindt. Het auditteam ziet mooie kansen voor de beide locaties wanneer de docenten 'uit de eigen kolom (route)' zouden stappen, waarbij ze nog veel meer van en met elkaar leren/delen over de mooie projecten en de 'parels' in elke kolom en op elke locatie en het onderwijs (in de eigen kolom) kunnen versterken. Voor de doorontwikkeling van de opleiding op beide locaties en de vraagstukken rondom flexibilisering en het werken met leeruitkomsten acht het auditteam een groter(e) onderlinge verbondenheid van belang. Op managementniveau (opleidingsmanagers en coördinatoren van de beide locaties) zag het auditteam die uitwisseling en verbondenheid al wel. De opleiding meldde desgevraagd dat er bij enkele vakgroepen ook al meer verbondenheid is, maar dat dit door de corona nu verder moeilijker te organiseren is.

Zwolle/Almere

Op de locatie Zwolle kunnen de studenten kiezen uit vier verschillende opleidingsvarianten: de reguliere voltijd, de Universitaire Pabo, het Teachers College en met ingang van september 2020 ook een reguliere deeltijd.

Op de locatie Almere kunnen de studenten kiezen uit twee verschillende opleidingsvarianten: de reguliere voltijd en de reguliere deeltijd. De route Teachers College is gestopt. Studenten die hiervoor belangstelling hebben, kunnen zich aanmelden in Zwolle. Zij kunnen wel stage lopen op de opleidingsscholen in de regio Almere.

Hieronder volgt op hoofdlijnen de opzet en inhoud van de verschillende curricula en de bevindingen van het auditteam.

Voltijd (Zwolle/Almere)

In de eerste twee studie jaren legt de opleiding de basis met theorielessen en opdrachten in de praktijk. De verschillende kennisbases komen in de verschillende modules meer of minder expliciet aan de orde en worden integraal of via de landelijke kennisbasistoetsen getoetst. In jaar 3 volgt de leeftijdsspecialisatie jonge of oudere kind, de vakprofilering en de minor. Bij de vakprofilering kiezen de studenten uit Zwolle voor een vakprofilering wereldoriëntatie (keuze uit aardrijkskunde, geschiedenis of natuur/techniek) of voor een vakprofilering kunst (keuze uit muziek, beeldend onderwijs 2D/3D/4D of dans/drama). Studenten in Almere kunnen kiezen voor de profilering Mens en Wereld of voor Kunstvakken.

Uit het studenthoofdstuk en de gesprekken tijdens de audit is gebleken, dat de studenten over bepaalde onderwerpen binnen die leeftijdsspecialisatie en/of vakprofilering nog wel meer informatie willen krijgen; ook al eerder in de studie. In de eerste twee studie jaren zit de informatie over de leeftijdsgroepen meer verweven in de verschillende vakken.

In de laatste helft van het vierde jaar lopen alle studenten een LIO-stage (zie daarover verderop) en voeren zij een onderzoek uit.

De variant 'Jonge Kind' die de opleiding op de locatie Almere per september 2020 aanbiedt, zal de studenten die daarvoor kiezen meer bagage meegeven voor het kleuteronderwijs, zo meldden de docenten.

De studenten uit Almere (voltijd en deeltijd) die het auditteam sprak, meldden dat zij vanuit de opleiding veel meekrijgen over het lesgeven in de grote stad en het omgaan met leerlingen vanuit verschillende culturen en diversiteit: Urban Education.

Veel docenten hebben zelf praktijkervaring in de grote stad en studenten kunnen goed bij hen terecht om lastige zaken te bespreken en oplossingen te vinden. Daarnaast waardeerden de studenten het zeer, dat de docenten hen stimuleren om los te komen van methodes. Binnen de zogenoemde *field labs* wordt in Almere samen met lectoren de stedelijke context ingezet als rijke leeromgeving waarbinnen studenten van verschillende opleidingen - waaronder de pabo - multidisciplinair samenwerken aan uitdagende leeropdrachten. (Zie ook 'onderzoek'.)

Uit het studenthoofdstuk kwamen nog een aantal wensen van studenten uit Zwolle en Almere naar voren met betrekking tot onderwerpen waarvoor zij ook aandacht zouden willen, zoals talentontwikkeling bij kinderen, aandacht voor sociaal-emotionele methodes zoals Positive Behavior Support (PBS) en Kanjertraining en aandacht voor technologie in de klas.

Deeltijd (Zwolle/Almere)

Almere is in september 2018 gestart met een deeltijdvariant, die inzet op voor 'iedere student een eigen leerroute die persoonlijk, uitdagend en flexibel is'. Dit sluit aan bij de strategische koers van Windesheim. De deeltijdvariant op de locatie Zwolle was ten tijde van de audit nog maar net van start gegaan (september 2020).

Het inhoud van het curriculum van de deeltijdvariant komt overeen met de voltijdvariant op de betreffende locatie.

De opleiding biedt in principe een vierjarig programma, maar studenten kunnen het traject sneller doorlopen. Zij mogen tot op zekere hoogte zelf de volgorde binnen hun leerroute bepalen en de toetsing is flexibel: studenten kunnen kiezen uit verschillende toetsmomenten. (Zie standaard 3.)

Modules met betrekking tot kennisdeling zijn online beschikbaar via de elektronische leeromgeving (ELO) en de opleiding verwacht van de studenten dat zij vooral door zelfstudie de theorie verwerven. De informatie die op de ELO staat, is tamelijk uitgebreid, aldus de studenten. De contacturen hebben vooral het karakter van het delen van vragen en inzichten en het versterken van het begrip en vakkenintegratie.

Uit het studenthoofdstuk en de gesprekken tijdens de audit kwam naar voren, dat de deeltijdstudenten de flexibiliteit van de opleiding als heel prettig ervaren.

Wel kwam de behoefte van de deeltijdstudenten naar voren om voorafgaand aan het werkplekleren, te kunnen oefenen; bijvoorbeeld door in een veilige omgeving rollenspelen te doen. De deeltijdstudenten moeten direct voor de klas en met name met aspecten als klassenmanagement, pedagogiek, didactiek hebben velen dan nog geen ervaring.

Het auditteam heeft geconstateerd, dat de opleiding met de deeltijdvariant de eerste stappen heeft gezet op weg naar meer flexibel onderwijs. Tijdens de audit is ook gesproken over het ontwikkelen van leeruitkomsten, waarmee de opleiding nu van start gaat. Het auditteam moedigt de opleiding aan ook na te denken over het leerwegaafhankelijk toetsen (zie standaard 3). Maar daaraan voorafgaand zou de opleiding eerst haar visie op flexibel onderwijs moeten formuleren: wat verstaat zij daaronder en wil zij toe naar geheel gepersonaliseerd leren voor alle studenten (voltijd en deeltijd); ook in relatie tot het beroepsbeeld en de sleutelbegrippen?

Universitaire Pabo (UP) (Zwolle)

Binnen de UP volgen de studenten gedurende de vierjarige studie zowel de reguliere vakken aan de pabo als de vakken van de bachelor Pedagogische Wetenschappen aan de Vrije Universiteit. Zij gaan daarbij versneld door de stof heen en moeten veel in zelfstudie doen. Voor beide bacheloropleidingen voeren zij opdrachten uit. Daarnaast lopen de studenten gedurende de vier jaren stage in het basisonderwijs, net als de reguliere voltijdstudenten dat doen.

Teachers College (Zwolle)

Het programma van de leerroute Teachers College heeft een omvang van in totaal 270 EC, waarmee de studenten én de drie basisbekwaamheidseisen én de aanvullende competenties zoals genoemd in standaard 1 kunnen ontwikkelen. De studenten starten met een zogenoemde Freshman fase (90 EC). Hierin volgen zij een interdisciplinair programma dat gericht is op zowel het Primair Onderwijs (PO) als het Voortgezet Onderwijs (AVO, GL en BO³). De studenten maken kennis met het onderwijsveld, worden aangespoord hun eigen passies en voorkeuren te ontdekken en verdiepen zich in schoolvakken en vernieuwingen in het onderwijs. De studenten lopen verplicht twee dagen per week stage in PO (een dag) én VO (een dag).

Na het behalen van alle onderwijseenheden van de Freshman fase hebben de studenten voor de Craftsman fase (180 EC) drie keuzes. Studenten die kiezen voor het PO volgen in deze fase onderwijseenheden die zijn gekoppeld aan de vakinhoudelijke en de generieke doelen van de pabo en een tweetal onderwijseenheden waarin de opleiding de studenten uitnodigt hun eigen grenzen te overstijgen (crossing borders).

De student rondt zijn studie af met twee onderwijseenheden die zijn gericht op het afstuderen: een afstudeeronderzoek en een afstudeerstage.

Voor de extra 30 EC bovenop de reguliere 240 EC van een bacheloropleiding ontvangen de studenten een extra certificaat.

Een student die deze route volgde, vertelde tijdens de audit, dat hij door deze studie impact heeft in de school, bijvoorbeeld door het vak 'change'. De opdrachten – zoals het geven van een advies aan de school of omgaan met 'dwarsliggers' - zijn hierop ook gericht op het krijgen van impact.

- *Stage/werkplekleren/samen opleiden*

Zoals al onder standaard 1 is vermeld, werkt de opleiding nauw samen met de scholen in het werkveld binnen de samenwerkingsverbanden Samen Opleiden/Opleiden in de School. In principe volgen alle voltijd-en deeltijdstudenten hun opleiding voor een substantieel deel op de opleidingsscholen (Almere)/convenantscholen (Zwolle). Dit ervaren de studenten als een meerwaarde: deze scholen hebben goed contact met de pabo en weten wat er van de studenten wordt verwacht. De schoolopleider en de coach (Zwolle)/mentor (Almere) volgen verplicht een (vervolg)training bij de pabo over de opzet en inhoud van de stage en de begeleiding. (Zie ook onder de paragraaf 'personeel'.)

Gedurende de opleiding komt de schoolopleider elke periode bij de student op lesbezoek. Vanuit de pabo komt er gedurende de opleiding minstens vier keer een docent bij de student op bezoek. Deze docent is eindverantwoordelijk voor de beoordeling. (Zie standaard 3.)

De opleiding heeft op beide locaties een duidelijk handboek over het samen opleiden met praktische en achtergrondinformatie. De deeltijdstudenten, die het auditteam sprak kenden dit handboek vanuit hun opleiding niet. Zij hadden hun coach zelf informatie gegeven over de uit te voeren opdrachten en de beoordeling. Dat is een aandachtspunt voor de opleiding.

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleiding de studenten veel gelegenheid biedt tot het opdoen van een brede praktijkervaring (zowel in de onder- als in de bovenbouw).

In jaar 1 en 2 loopt de student één en later twee dagen in de week stage en per periode is er ook een stageweek. In de Freshman fase van de route Teachers College lopen de studenten één dag stage in het po en één dag in het vo.

In jaar 3 en 4 lopen de studenten twee dagen in de week stage in de bouw die zij op basis van de leeftijdsspecialisatie hebben gekozen. Ze sluiten het vierde jaar af met een Leraar in Opleiding (LIO)-periode waarin ze gedurende meerdere dagen zelfstandig voor de klas staan.

³ AVO: Algemeen Vormend Onderwijs; GL: Leraar Godsdienst Levensbeschouwing; BO: Beroepsgericht Onderwijs

In het studenthoofdstuk - onderdeel van de zelfevaluatie van de opleiding - melden de studenten dat er behoefte is om meer praktijkervaringen uit te wisselen. Dit gebeurt nu veelal op eigen initiatief, maar de studenten zouden het mooi vinden als de opleiding het uitwisselen van stage-ervaringen en tips en het bij elkaar kunnen kijken meer zou faciliteren.

In Almere werken de studenten binnen de zogenoemde 'co-makers' ook samen met de school aan praktijkonderzoek. (Zie verder onder 'onderzoek'.)

- *Onderzoek*

Zoals al onder standaard 1 is vermeld, besteedt de opleiding veel aandacht aan het ontwikkelen van een onderzoekende houding; een van de drie sleutelbegrippen binnen het beroepsbeeld. De opleiding heeft een generieke leerlijn onderzoekende houding opgesteld met een uitwerking in opleidingsdoelen op drie niveaus (basis-, gevorderd, bachelorniveau). Daarin leren de studenten om kritische vragen te stellen aan de praktijk, afwegingen te maken op basis van theorie en hun handelen te onderbouwen. Daarnaast leren de studenten onderzoek van anderen te begrijpen, te beoordelen en te gebruiken. De studenten gaan hiermee aan de slag aan de hand van onderzoeksopdrachten. Deze opdrachten zijn in Almere anders dan in Zwolle. In Almere werken de studenten aan deze opdrachten binnen de zogenoemde co-maker: een groep studenten en vertegenwoordigers van hun stageschool die samen onderzoek doen naar een vraag die de school bezighoudt. Voorbeelden van vragen zijn: 'hoe vergroten wij de ouderparticipatie?' of 'hoe zetten wij bewegend leren beter in om de leerdoelen te behalen'? Het auditteam vindt het samen verbeteren van het onderwijs via onderzoek een sterk punt binnen het samen opleiden in Almere.

De opleiding wil dat de invulling van de co-maker nog betekenisvoller wordt voor de school en de student en is daarvoor in gesprek met het werkveld en de studenten.

Zwolle omarmt het principe van de co-maker ook, maar dat is o.a. door de grotere omvang van de studentenpopulatie en de brede spreiding over stagescholen moeilijker te realiseren.

In Zwolle werken studenten thans aan een beroepsproduct of aan een vakdidactisch portfolio: een verzameling bewijsstukken die studenten gedurende hun studie hebben verzameld.

Uit het studenthoofdstuk en de gesprekken tijdens de audit, is gebleken dat de studenten tevreden zijn over de aandacht voor het ontwikkelen van een onderzoekende houding. Mooi voorbeeld van het zogenoemde 'dubbele lus' leren hoorde het auditteam van een van de studenten, die vertelde dat hij de leerlingen in zijn eigen klas stimuleert tot het stellen van vragen: onderzoekend te zijn.

Beide locaties onderhouden banden met de lectoraten uit het domein Bewegen & Educatie, waaronder de lectoraten i) Onderwijsinnovatie en ICT, ii) Theologie en levensbeschouwing, iii) Leiderschap in onderwijs en opvoeding (domein Almere) en iv) Onderwijsbehoeften in inclusieve leeromgevingen. Op dit moment werkt de opleiding op de locatie Zwolle aan een herindeling van de onderzoeksthema's. In Almere wordt met lectoren gewerkt aan een herinrichting van de zogenoemde fieldlabs gericht op grootstedelijke problematiek, bijvoorbeeld ten aanzien van verstedelijking, het onderwijsachterstandenbeleid, de kunst of de zorg. Ten tijde van de audit hoorde het auditteam interessante voorbeelden van nieuwe en reeds uitgevoerde onderzoeksprojecten, waarbij ook studenten zijn/waren betrokken.

- *(Extra) ruimte voor eigen keuzes en verdieping/verbreding voor de student*

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleiding studenten die meer willen/kunnen verschillende mogelijkheden biedt. Zo zijn er de al genoemde Universitaire Pabo en de route Teachers College. Daarnaast is er een hogeschoolbreed Honours programma – een Engelstalig multidisciplinair programma van 16 EC - dat studenten een jaar lang bovenop hun reguliere programma kunnen volgen.

In Zwolle kunnen studenten vanaf het derde studiejaar deelnemen aan de sportklas, waarmee ze zich specialiseren op het vlak van bewegen en gezondheid als Specialist Sportieve en Gezonde School⁴.

Binnen het reguliere programma is er voor alle studenten ruimte voor eigen keuzes via de leeftijdsspecialisatie en de vakprofilering en de verschillende minoren.

Deeltijdstudenten die dat wensen kunnen hun studie versneld te doorlopen.

- *Internationale dimensie*

Zoals al onder standaard 1 is beschreven, heeft de opleiding een duidelijke visie op internationalisering. Ze streeft ernaar dat iedere student tijdens de studie in aanraking komt met een passende vorm van internationalisering. Naast de intentie om studenten ook vanuit een internationale blik onderzoekend te laten kijken naar eigen opvattingen en handelen, besteedt zij aandacht aan aspecten als multiculturaliteit en inclusiviteit binnen het onderwijs; een van de drie sleutelbegrippen binnen het beroepsbeeld. Zoals al hierboven is beschreven, komt dit in Almere expliciet aan de orde bij Urban Education en de fieldlabs.

Zoals al vermeld gaat de opleiding deelnemen aan een pilot omtrent de invoering in het curriculum van zogenaamde ICOM's: internationale en interculturele vaardigheden en competenties. Deze vaardigheden kunnen zowel off-campus (studiereizen) als on-campus (in het onderwijs op de opleiding) worden ingeoeffend.

In 2019 heeft de opleiding een aspirant Unescoschool status gekregen. De opleiding organiseert jaarlijks voor studenten in het tweede studiejaar een internationaliseringsweek. De studenten die het auditteam sprak, waren hierover heel enthousiast. Zo waren er uitwisselingen geweest met o.a. Slowakije en Polen.

Studenten die dat willen, kunnen kiezen voor de minor 'Internationalisering'. Een student die het auditteam sprak was naar Mali geweest. Een ander zou naar Canada zijn gegaan, ware het niet dat COVID-19 roet in het eten gooide.

Daarnaast krijgen de studenten internationale literatuur aangeboden en besteden de docenten in hun lessen – bijvoorbeeld bij wereldoriëntatie – ook aandacht aan de wijze waarop scholen in het buitenland met dit vak omgaan.

- *Instroom, aansluiting, studeerbaarheid, studiebegeleiding*

De opleiding hanteert de wettelijke toelatingseisen voor de reguliere voltijd, deeltijd en de route Teachers College. Voor studenten met een vwo-diploma of een hbo-propedeuse van een andere opleiding is er de mogelijkheid in te stromen in de Universitaire Pabo. Studenten die op de locatie Almere de Associate degree-opleiding Pedagogisch Educatief Professional met de specialisatie Kind en School hebben gevolgd, kunnen - mits zij voldoen aan een aantal aanvullende eisen - instromen in het derde studiejaar.

De opleiding werkt in Almere samen met een aantal ROC's aan een goede aansluiting via het zogenoemde MHBO-traject. De 'oud'-mbo studenten die het auditteam sprak, waren hierover heel tevreden.

Ook de studenten van de Universitaire Pabo en het Teachers College waren positief over de aansluiting van de opleiding op hun eigen wensen en mogelijkheden. "Het Teachers College past goed bij wie ik ben", aldus de student die het auditteam sprak.

Voor de deeltijdstudenten bestaat er de mogelijkheid om aan de hand van diploma's en andere bewijzen een vrijstelling te vragen bij de examencommissie.

Ook noemden de studenten het onderwijs persoonlijk en betekenisvol.

⁴ In opdracht van het Ministerie van VWS hebben zes lerarenopleidingen basisonderwijs waaronder Windesheim samen een traject voor het opleiden van Specialisten Sportieve en Gezonde School ontwikkeld. Deze specialisten worden opgeleid om vorm te geven aan een samenhangende beleidsontwikkeling en uitvoering op het gebied van een gezonde leefstijl binnen de school.

De opleiding bewaakt door een goede begeleidingsstructuur met studieloopbaanbegeleiders, die tevens leerwerkplekbegeleiders zijn, de studievoortgang van de studenten. Bij het afstudeeronderzoek krijgt de student begeleiding van een docent of soms (ook) van een (associate)lector die inhoudelijk deskundig is op het gebied van het onderzoeksvraagstuk.

De opleidingscommissie is nauw betrokken bij de kwaliteit van de opleiding en gaat met het management en de docenten ook in gesprek over de studeerbaarheid en studielast. Dit zijn ook onderwerpen waar de opleiding de studenten naar vraagt in de evaluaties. Daar waar gewenst/nodig past de opleiding onderdelen aan. Het auditteam heeft niet vernomen dat er op dit punt grote knelpunten waren.

- *De pabo in coronatijd*

De studenten die het auditteam sprak waren tevreden over de wijze waarop de opleiding knelpunten oplost(e) in deze lastige afgelopen tijd, waarin de opleidingslocatie maar beperkt open was en de basisscholen eerst afstandsonderwijs moesten verzorgen en daarna met strikte richtlijnen werkten. De opleiding was flexibel bij het uit laten voeren van opdrachten, aldus de studenten.

Het auditteam heeft ook kennisgenomen van de alternatieve oplossingen die de opleiding met name de afstudeerders in juni 2020 heeft geboden om hun onderzoek af te kunnen ronden. (Zie standaard 3.)

Personeel

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleiding voldoende en voldoende gekwalificeerde docenten inzet om het onderwijs te kunnen verzorgen. Het team van Zwolle bestaat uit 35 medewerkers en het team in Almere uit 19 medewerkers. Veel docenten beschikken over een masterdiploma en de docenten die daarover nog niet beschikken, zijn verplicht een master te halen. Dat is een sterk punt.

Er is voldoende aandacht voor (individuele) professionalisering. Zo hebben bijna alle leerwerkbegeleiders hun VELON⁵-registratie. De docenten volg(d)en ook gezamenlijke trainingen, zoals de training voor Basis Kwalificatie Examineren (BKE).

Op de studiedagen staat voor 2020-2021 het ontwikkelen van leeruitkomsten op de agenda. Ook participeren er docenten in de verschillende lectoraten.

Het auditteam heeft geconstateerd dat de docenten veel aan intervisie doen op belangrijke thema's zoals de onderzoekende houding (Almere, Zwolle), onderwerpen op de zogenoemde 'menukaart' zoals blended learning, flexibel onderwijs, taal in de stad, techniek, fieldlabs, diversiteit (Almere) en concept deeltijdonderwijs, blended learning, passende onderwijs (Zwolle). In Zwolle lopen veranderingen in het curriculum via het vakgroepoverleg. In Almere zijn de onderwerpen van de menukaart toebedeeld aan groepjes/kartrekkers, die de uitkomsten hiervan voorleggen aan het hele team.

Maar zoals al eerder vermeld, zouden de docenten over de kolommen en locaties heen nog meer met elkaar mogen uitwisselen. De lijnen tussen opleidingsmanagers en coördinatoren van beide locaties zijn echter kort. Zij sturen aantoonbaar bij de doorontwikkeling van de pabo. Het auditteam constateert dat voor alle betrokkenen nu het gesprek over flexibel(er) onderwijs op de rol staat en wat dat betekent voor de eigen professionalisering.

Studenten zijn zeer tevreden over hun docenten, over hun expertise en hun betrokkenheid. Docenten zijn oprecht geïnteresseerd, aldus de studenten, en er heerst een goede sfeer. Studenten voelen zich welkom om vragen te stellen en de docenten zijn behulpzaam. Wel zouden de studenten meer voorbeelden willen krijgen voor hun stage. Met het uitgangspunt dat de docenten niets willen voorkauwen en de studenten zelf ontdekkend moeten leren, zijn ze het eens, maar de docenten zouden wel meer inspirerende voorbeelden kunnen geven, zoals leuke introducties, aldus de studenten.

⁵ VELON: Vereniging van lerarenopleiders in Nederland

Aan de schoolopleiders, coaches/mentoren stelt de pabo specifieke eisen. Zij moeten een verplichte training volgen, alvorens zij worden ingezet binnen het samen opleiden op de opleidingsschool/convenantschool. Ook moeten de coaches/mentoren om geregistreerd te blijven eens in de drie jaar een terugkomdag op de pabo bijwonen over actuele ontwikkelingen in het opleiden van leraren, zoals praktijkonderzoek en didactisch coachen. Schoolopleiders participeren in verschillende overlegorganen.

Voorzieningen

De opleiding beschikt over adequate ruimtelijke en materiële voorzieningen. De informatie die op de ELO staat, is tamelijk uitgebreid, aldus de studenten. Ze merken dat de opleiding er alles aan doet om de ELO-omgeving zo gebruiksvriendelijk als mogelijk te maken. Dat is voor de studenten die veel in zelfstudie moeten en/of willen doen – zoals de deeltijdstudenten en de studenten van de Universitaire Pabo - essentieel.

Weging en Oordeel: voldoet

De opleiding wordt verzorgd door een voldoende gekwalificeerd, flexibel en nauw bij de studenten betrokken docententeam. Er is voldoende aandacht voor professionalisering en er vindt veel intervisie plaats. Studenten zijn zeer tevreden over hun docenten.

De opleiding zorgt ervoor dat studenten die het hele curriculum doorlopen de drie bekwaamheidseisen, uitgewerkt in leerresultaten (competenties) en voor de route Teachers College ook de aanvullende competenties, kunnen ontwikkelen.

De opleiding besteedt expliciete aandacht aan het ontwikkelen van een onderzoekende houding. Het samen verbeteren van het onderwijs via de zogenoemde co-makers is een sterk punt binnen het samen opleiden in Almere. Studenten in Zwolle werken eveneens aan beroepsproducten voor het onderwijs.

De docenten besteden in hun lessen ook expliciet aandacht aan internationale ontwikkelingen, multiculturaliteit en inclusie. Alle studenten nemen deel aan een internationaliseringsweek. Almere biedt Urban Education en fieldlabs.

De opleiding biedt de studenten veel gelegenheid tot het opdoen van een brede praktijkervaring. De opleiding werkt hierin nauw samen met de scholen binnen de samenwerkingsverbanden. De studenten ervaren het als meerwaarde dat zij grote onderdelen van hun opleiding in principe op opleidingsscholen /convenantscholen volgen. De begeleiders op de scholen zijn via training goed op de hoogte van wat er van de studenten wordt verwacht. De programma's zijn aantoonbaar studentcentred. De opleiding biedt veel mogelijkheden voor eigen keuzes van studenten en voor verdieping en/of verbreding. Voor de deeltijdstudenten is er flexibiliteit.

De voorzieningen, waaronder de elektronische leeromgeving (ELO) zijn adequaat.

Het auditteam komt voor deze standaard op basis van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor de voltijd- en de deeltijdvariant.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Systeem van toetsen en beoordelen

De opleiding heeft haar toetsbeleid beschreven in het Onderwijs en Toets Beleid 2020-2021. Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleiding daarin alle afspraken met betrekking tot toetsing en beoordeling duidelijk heeft beschreven.

De opleiding heeft een toetsprogramma opgesteld en in toetsplannen vastgelegd welke toetsen er per onderwijseenheid en op welk niveau (basis, gevorderd of bachelor) worden afgenomen. De toetsing van de competenties vindt vooral plaats in de authentieke context van de stage-/opleidingsschool en sluit daarmee aan bij het sleutelbegrip 'betekenisvol leren'.

De opleiding kent een diversiteit aan toetsvormen, zoals beroepsproducten, opdrachten, presentaties en assessments. Deze bieden de studenten binnen de kaders ruimte voor eigenheid. De studenten zijn tevreden over de ruim geformuleerde opdrachten waaraan ze vanuit hun eigen professionaliteit invulling kunnen geven. Daarnaast biedt de opleiding de deeltijdstudenten de gelegenheid om viermaal per jaar tentamens te doen en om elk moment hun opdrachten in te leveren.

De opleiding hanteert zowel formatieve als summatieve toetsing. Formatieve beoordeling vindt bijvoorbeeld plaats bij de tussentijdse beoordeling op de opleidingsscholen waarbij de mentor/coach en de begeleider vanuit de pabo feedback en feedforward geven. De student moet daarop weer reflecteren.

De opleiding toetst o.a. summatief of de studenten de competenties en de kennis uit de kennisbases beheersen. Het toetsen van de kennisbasis vindt zowel apart plaats – bijvoorbeeld in de landelijke kennisbasistoetsen Nederlands en rekenen/wiskunde – als integraal – bijvoorbeeld in de opdrachten in de hogere jaren.

Zoals al onder standaard 2 is vermeld, wil de opleiding van start gaan met het ontwikkelen van leeruitkomsten. Het auditteam moedigt de opleiding aan dan ook na te denken over het leerwegaafhankelijk toetsen van de leeruitkomsten en daar de examencommissie nauw bij te betrekken. (Zie paragraaf 'examencommissie en toetscommissies'.)

Transparantie, validiteit, betrouwbaarheid

Het auditteam heeft geconstateerd dat de opleiding er op verschillende manieren voor zorgt dat het toetsen en beoordelen op een transparante, valide en betrouwbare wijze plaatsvindt.

Voorbeelden hiervan zijn:

- de opleiding heeft per onderwijseenheid duidelijk beschreven aan welke leerresultaten (competenties) de studenten werken en op welk niveau, wat het onderwijsdoel is, wat de toetsvormen zijn en wat de beoordelingsnorm is;
- de opleiding heeft indicatoren geformuleerd in de vorm van rubrics;
- de opleiding past op verschillende momenten het zogenoemde vier-ogenprincipe toe bij het opstellen van de toetsen en bij het beoordelen;
- examinatoren moeten een certificaat Basis Kwalificatie Examinering (BKE) hebben;
- de docenten kalibreren regelmatig met elkaar over het beoordelen van het afstudeeronderzoek. Ook zorgt de opleiding ervoor dat in 10% van de gevallen een examinerator uit Almere betrokken is bij de beoordeling van het afstudeeronderzoek van studenten uit Zwolle en een examinerator uit Zwolle studenten uit Almere beoordeelt;
- de opleiding participeert in jaarlijkse peer-reviews van afstudeeronderzoeken met collega-opleiders van de pabo's van Hanzehogeschool Groningen, Stenden en Saxion;

- de opleiding betreft het werkveld als adviseur bij het beoordelen van de student. In Almere zijn een aantal werkveldvertegenwoordigers als examiner aangewezen.;
- de examencommissie en de toetscommissies vervullen een belangrijke rol bij de bewaking van de kwaliteit van het toetsen en beoordelen. (Zie verderop.)

het auditteam heeft ook zelf naar een steekproef van toetsen gekeken en acht deze passend bij de beoogde doelen. De beoordelingsformulieren met de rubrics voor de verschillende oordelen, zijn helder. Wel vindt het auditteam op basis van de bestudeerde eindwerken dat de opleiding in het beoordelingsformulier van het afstudeeronderzoek aspecten het gebruik van APA⁶-richtlijnen, taalgebruik, aantal geraadpleegde bronnen, omvang verslag onnodig meeweegt in het cijfer. Hierdoor moeten ogenschijnlijk veel studenten een eerste keer herkansen. (Zie standaard 4.)

Daarnaast zag het auditteam dat met name studenten die hun werk nog verder moeten verbeteren uitgebreide feedback kregen, maar studenten met een beoordeling 'voldoende' of 'goed' niet/weinig. Daar zouden de examinatoren nog eens naar moeten kijken met het oog op het toetsen om van te leren.

Examencommissie en toetscommissies

Het auditteam is op basis van de gesprekken van oordeel dat de opleiding beschikt over een rolvolwassen examencommissie. Er is voor de vestigingsplaatsen Zwolle en Almere één examencommissie ingericht met deelcommissies voor afhandeling van praktische zaken. De examencommissie kent ook een extern lid.

De examencommissie gaat bij de borging van de kwaliteit van het toetsen en beoordelen nauwgezet te werk en heeft in de ogen van het auditteam een enigszins conservatieve rolopvatting; sterk gebonden aan de WHW. De leden van de commissie zijn ook begeleider/beoordelaar bij het afstuderen, waardoor er een grote nabijheid is tot dit onderwerp.

Het auditteam heeft vernomen dat de commissie betrokken zal zijn bij de verkenning van het gebruik van leeruitkomsten. Dat lijkt het auditteam een interessant thema voor de examencommissie en de docenten om samen nader uit te werken; ook met het oog op het leerwegaafhankelijk toetsen en het verlenen van vrijstellingen en het toetsen van elders verworven kennis en ervaring. Daarover gaat de examencommissie ook op landelijk niveau met voorzitters van examencommissies in het Landelijk Overleg Examencommissies (LOEX) in gesprek.

Op de agenda van de examencommissie staat verder nog het meer betrekken van het werkveld bij het afstuderen, formatief toetsen. Maar het grootste agendapunt is/wordt 'flexibilisering'.

Naast de examencommissie kent elke locatie een toetscommissie. Deze commissies opereren onder de verantwoordelijkheid van de examencommissie en controleren de kwaliteit van de toetsen (niveau, vorm en beoordelingscriteria). Zij checken o.a. (steekproefsgewijs) de toetsplannen aan de hand van een checklist.

Afstuderen

Per 2013-2014 voeren de beide locaties eenzelfde afsluitend examen uit. Alle studenten (voltijd, deeltijd, en Teachers College) sluiten af met de eindwerken:

- i) afstudeerportfolio (een paper met lesvoorbereiding, verantwoording van de les, persoonlijke praktijktheorie van de student), de beoordeling van de les en een nagesprek. Dit zogenoemde bachelorassessment wordt uitgevoerd door twee onafhankelijke examinatoren/assessoren: een examiner vanuit de pabo en een examiner vanuit de school. Zij beoordelen of de student voldoet aan de bekwaamheidseisen. Werkveldassessoren die niet als examiner zijn benoemd geven alleen een advies;
- ii) onderzoek in de praktijk met een naar keuze schriftelijke of een (deels) mondelinge afronding. (Zie hieronder.) Het onderzoek wordt beoordeeld door twee onafhankelijke examinatoren. Ten minste één van de examinatoren heeft naast kennis en ervaring op onderzoeksgebied, ook expertise op het onderzoeksthema.

⁶ APA: American Psychological Association

De Universitaire Pabo heeft in de afstudeerfase een afwijkend programma. De UP-studenten ronden net als de studenten van de andere routes de pabo af met een afsluitend praktijkexamen jonge of oudere kind, maar voeren hun onderzoek uit binnen het VU-programma en schrijven daarover hun bachelorthesis.

Afsluitend onderzoek

De opleiding kent thans drie onderzoeksvarianten:

- Variant 1: praktijkonderzoek

Binnen deze variant heeft de student de mogelijkheid om alle typen praktijkonderzoek te doen op basis van een probleemstelling. De student moet o.a. verslag doen over het theoretisch kader, de gebruikte onderzoeksinstrumenten, de uitkomsten uit het onderzoek en de conclusie. De student kan ervoor kiezen of hij de afronding geheel schriftelijk of deels mondeling doet.

- Variant 2 (pilot): ontwerponderzoek

In het studiejaar 2018/2019 is de opleiding op beide locaties een pilot gestart met het oog op betekenisvol onderzoek doen. In deze pilot doorlopen studenten de ontwerpcyclus van een ontwerpgericht onderzoek om een antwoord te vinden op een onderzoeksvraag uit de schoolpraktijk. De studenten werken hierbij zoveel mogelijk samen met leerkrachten uit de praktijk. De studenten moeten een product opleveren dat in de praktijk kan worden ingezet en een verslag schrijven van het doorlopen proces. Het auditteam vindt het een interessante ontwikkeling, dat de opleiding op zoek is gegaan naar andere passende vormen van onderzoek binnen het onderwijswerkveld.

- Variant 3: 'Gezonde school' (alleen Zwolle)

Studenten die eerder in de opleiding de keuze hebben gemaakt voor het sportklastraject waar de opleiding tot 'Specialist Sportieve en Gezonde School' binnen valt (zie standaard 2), krijgen de afstudeeropdracht om als specialist de situatie van de school wat betreft gezondheid in kaart te brengen en op basis hiervan doelen en interventies op te stellen. De studenten ronden af met een implementatieplan (schriftelijk). Deze opdracht voor het afstudeerproduct behorende bij "Gezonde School" (SSGS) die de zes betrokken lerarenopleidingen basisonderwijs in gezamenlijkheid hebben geformuleerd, heeft een andere, bredere omschrijving van de verschillende te doorlopen onderzoeksfases, vinden zowel opleiding als auditpanel. (Zie standaard 4.)

Afstudeeronderzoek in coronatijd

De opleiding heeft voor de studenten die in juni 2020 wilden afstuderen alternatieve scenario's met richtlijnen opgesteld met betrekking tot het onderzoek. Het auditteam heeft kennisgenomen van dit document en is van oordeel, dat de opleiding er op een passende manier voor heeft gezorgd dat de studenten de beoogde leerresultaten op eindniveau (het bachelorniveau) konden aantonen. Voorbeelden van alternatieven waren: online data-verzamelen, interviews afnemen en leerlingwerk analyseren, online feedback vragen op de dataverzameling bij gebruikers/experts, een online (0- of na-)meting of interventie uitvoeren. Daar waar nodig/gewenst konden studenten hun onderzoeksplan en/of vraagstelling en/of onderzoeksmethodiek aanpassen.

Weging en Oordeel: voldoet

De opleiding toetst op een valide, betrouwbare en inzichtelijke manier of de studenten de beoogde competenties en de kennis uit de kennisbasis beheersen. Ze heeft een duidelijk toetsbeleid opgesteld; uitgewerkt in een toetsprogramma en toetsplannen.

De opleiding maakt gebruik van verschillende bij de doelen passende toetsvormen en zorgt ervoor dat de toetsen betekenisvol zijn. Daarmee sluit zij aan bij de eigen sleutelbegrippen. Met de ruime keuze in type afstudeeronderzoek, zorgt de opleiding voor aansluiting bij wat de studenten en het onderwijsveld wensen. De opdracht voor het afstudeerproduct behorende bij "Gezonde School" (SSGS) heeft een andere, bredere omschrijving, vinden zowel opleiding als auditpanel.

De opleiding heeft er op een passende manier voor gezorgd dat studenten in de coronatijd toch hun afstudeeronderzoek op het gewenste niveau konden afronden.

De studenten zijn tevreden over de ruim geformuleerde opdrachten waaraan ze vanuit hun eigen professionaliteit invulling kunnen geven. De deeltijdstudenten zijn ook tevreden over de flexibiliteit van de toetsing binnen de deeltijdvariant.

Het geven van feedback aan studenten met een oordeel 'voldoende'/'goed' behoeft aandacht. De opleiding beschikt over een rolvolwassen examencommissie, die de kwaliteit van het toetsen en beoordelen borgt. De toetscommissies ondersteunen de examencommissie hierbij. Frequentie en criteria van herkansingen en de rol van formatieve en summatieve aspecten daarin staat al op de agenda van de examencommissie.

Het auditteam komt voor deze standaard op grond van bovenstaande tot het oordeel 'voldoet' voor de voltijd- en de deeltijdvariant.

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of een vervolgopleiding functioneren

Vertegenwoordigers vanuit het werkveld zijn tevreden over het niveau van de afgestudeerden, zo blijkt uit de documentatie en de gesprekken tijdens de audit. Alle afgestudeerden hebben werk. De meeste afgestudeerden op beide locaties zijn werkzaam in het werkveld van de opleiding. Dat maakt dat de docenten/begeleiders van stagiairs de afgestudeerden nog regelmatig spreken over hun doorontwikkeling na hun start als leraar en over de opzet en inhoud van de opleiding. Het werkveld betreft de opleiding ook bij de inductiefase. Voor de studenten die de route Teachers College of de Universitaire Pabo volgen, is er in de scholen officieel geen aparte functie. Maar zij kunnen wel de leiding nemen en/of als changemaker veranderingen implementeren, aldus de studenten die deze routes volgden. Zij hebben door hun studie impact in de scholen waar zij werken c.q. werkplekieren.

Eigen oordeel auditteam over het gerealiseerde niveau.

Het auditteam heeft van 20 afgestudeerden uit 2018-2020 de afstudeeronderzoeken, de afstudeerportfolio's en de beoordelingen bekeken.

Van de locatie Almere betrof dit 2 afgestudeerden uit 2018-2019 (1 voltijd en 1 Teachers College) en 6 afgestudeerden uit 2019-2020 (5 voltijd en 1 pilot).

Van de locatie Zwolle betrof dit 3 afgestudeerden uit 2018-2019 (3 voltijd) en 9 afgestudeerden uit 2019-2020 (6 voltijd, 1 pilot, 1 afstandsleren en 1 Universitaire Pabo).

Van de deeltijdstudenten die pas in september 2018 (Almere) respectievelijk september 2020 (Zwolle) met hun studie zijn gestart, waren er nog geen eindwerken beschikbaar.

Het auditteam is van oordeel, dat de afgestudeerden in hun eindwerken hebben aangetoond dat zij kunnen denken en handelen op het niveau van een startbekwame leraar basisonderwijs. Uit de afstudeerportfolio's en de beoordelingen is op te maken dat de studenten in de onderwijspraktijk voldoende tot goed functioneren en de vereiste competenties beheersen.

Het auditteam vond de onderzoeksvragen actueel en de meeste uitkomsten en beroepsproducten relevant en bruikbaar voor verbetering van de praktijk. De studenten hebben hun onderzoek onderbouwd met theorie. Het aandeel geraadpleegde internationale literatuur in de onderzoeksverslagen was aan de magere kant. Dat is een aandachtspunt voor de opleiding. Het auditteam is over het algemeen positief over de discussiehoofdstukken en de reflectie van de studenten op het eigen onderzoek.

De opdracht die studenten hadden uitgevoerd in het kader van de Gezonde School (een analyse van de school en een implementatieplan) waren uitgevoerd volgens een strak stramien dat minder passend is bij het doen van afstudeeronderzoek in een hbo-bacheloropleiding. Het auditteam vond de werkstukken met het oog op het moeten uitvoeren van onderzoek nogal afwijken van de andere afstudeeronderzoeken die het inzag. Het auditteam beveelt de opleiding aan hierover in gesprek te gaan met de andere vijf bij de opleiding Specialisten Sportieve en Gezonde School betrokken lerarenopleidingen. Voor deze eindopdracht zou een andere, veel bredere omschrijving van onderzoek moeten komen waarin de studenten de verschillende fasen van onderzoek – waaronder methodologische overwegingen en onderbouwing - zelfstandig doorlopen, conform wat de overige studenten moeten doen om hun onderzoekscompetenties aan te tonen. In de huidige opdracht komen de stappen methodologie en onderbouwing niet aan de orde. Dit heeft al de aandacht van de opleiding. (Zie standaard 3.)

Het auditteam kon zich vinden in de oordelen die de examinatoren hadden gegeven. Wel heeft het auditteam geconstateerd dat veel studenten van wie het de eindwerken bekeek, herkansingen hadden gekregen voor het onderzoek (beoordeeld met een cijfer '3'). De docenten van beide locaties meldden desgevraagd, dat de studenten het uitvoeren van het onderzoek van variant 1 (zie standaard 3) en het schrijven van een onderzoeksverslag niet veel oefenen. Ze ontwikkelen weliswaar hun onderzoeksvaardigheden in allerlei contexten, maar een volledig onderzoek doen komt niet veel voor. Daarnaast is het academisch schrijven voor sommigen lastig. Mede in verband met deze ervaringen en een verschuiving in de visie op onderzoek, heeft de opleiding een pilot met een andere insteek op onderzoek uitgevoerd (variant 2, zie standaard 3) en mogen studenten kiezen voor een deels mondelinge afronding. Daarnaast krijgen de studenten ook een cijfer '3' als niet is voldaan aan vereisten als omvang, geraadpleegde bronnen, Nederlandse taal en APA-richtlijnen.

Het auditteam beveelt de opleiding aan te overwegen om als voorwaarde voor de beoordeling van de onderzoeken te eisen dat is voldaan aan de randvoorwaarden in plaats van het werk direct met een '3' te beoordelen.

Het auditteam heeft van de deeltijdstudenten nog geen eindwerken kunnen beoordelen. Het auditteam heeft er echter op grond van het feit dat i) de deeltijdstudenten gedurende hun studie dezelfde toetsen afleggen als de voltijdstudenten en hun studie afsluiten met dezelfde eindwerken en ii) de voltijdstudenten hebben laten zien dat zij het beoogde niveau hebben gerealiseerd en terecht hun diploma als leraar basisonderwijs hebben ontvangen, vertrouwen in dat de opleiding het door de deeltijdstudenten te realiseren eindniveau eveneens goed zal borgen.

Weging en Oordeel: voldoet

Uit de onderzoeksverslagen, de afstudeerportfolio's en de beoordelingen, blijkt dat de studenten kunnen denken en handelen op het niveau van een startbekwaam leraar basisonderwijs. De studenten functioneren voldoende tot goed in de onderwijspraktijk en beheersen de vereiste competenties. De onderzoeksvragen waren actueel en de meeste uitkomsten en beroepsproducten relevant en bruikbaar voor verbetering van de praktijk. De studenten hebben hun onderzoek onderbouwd met theorie.

Het auditteam is over het algemeen positief over de discussiehoofdstukken en de reflectie van de studenten op het eigen onderzoek.

Aandachtspunt ligt er voor het aandeel geraadpleegde internationale literatuur in de onderzoeksverslagen. Een andere, bredere invulling voor de onderzoeksopdracht voor de studenten van de sportklas is nodig zodat zij hun onderzoekscompetenties aan kunnen tonen. Dit heeft al de aandacht van de opleiding. Het auditteam weegt dit aandachtspunt mee bij standaard 3.

Het auditteam heeft van de deeltijdstudenten nog geen eindwerken kunnen beoordelen, maar heeft er vertrouwen in dat de opleiding het door de deeltijdstudenten te realiseren eindniveau eveneens goed zal borgen.

Dat de studenten het beoogde niveau hebben gerealiseerd, blijkt ook uit de tevredenheid van het werkveld en de alumni. Alle afgestudeerden hebben werk. De studenten van de Universitaire Pabo en het Teachers College hebben impact in hun scholen waar zij werken c.q. werkplekleren.

Het auditteam is op grond van bovenstaande van oordeel dat de opleiding voldoet aan basiskwaliteit en komt tot het oordeel 'voldoet' voor standaard 4 voor zowel de voltijd- als de deeltijdvariant.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het auditteam trof op beide locaties een bevlogen docententeam aan dat aan de hand van het duidelijke beroepsbeeld en de sleutelbegrippen zorgt voor onderwijs met kwaliteit. De studenten zijn zeer tevreden over de docenten, over hun expertise, flexibiliteit, hun betrokkenheid en oprechte interesse.

Het auditteam beoordeelt alle standaarden voor de voltijdvariant en de deeltijdvariant als voldaan en komt op grond van de beslisregels van de NVAO tot het eindoordeel positief.

6. AANBEVELINGEN

- houd het beroepsbeeld nog een keer tegen het licht. Zorg ervoor dat ook de didactische kwaliteit hierin expliciet(er) terug te lezen is. Leg daarnaast het rapport 'Ruim Baan voor leraren' naast het beroepsbeeld en onderzoek of en zo ja waar het beroepsbeeld nog verder kan worden aangevuld/aangescherpt; zeker met het oog op de carrière/loopbaan van de leraar.
- formuleer met elkaar een visie op flexibel onderwijs: wat verstaan de betrokkenen bij de opleiding hieronder en wil men toe naar geheel gepersonaliseerd leren voor alle studenten (voltijd en deeltijd)? Zorg voor een grote(re) onderlinge verbondenheid op de vraagstukken rondom flexibilisering. Onderzoek hoe de begrippen kwalificatie, socialisatie, subjectificatie ontleend aan Biesta zich verhouden tot flexibilisering en de eigen visie op goed onderwijs;
- geef de studenten (meer) inspirerende voorbeelden voor lessen en zorg voor georganiseerde uitwisselingsmomenten tussen studenten over hun ervaringen bij de stage, zodat de studenten van de docenten en van elkaar kunnen leren;
- overweeg om als voorwaarde voor de beoordeling van het afstudeeronderzoek te eisen dat is voldaan aan de randvoorwaarden als APA-richtlijnen, aantal geraadpleegde bronnen, omvang onderzoeksrapport en gebruik Nederlandse taal;
- geef ook studenten met een beoordeling 'voldoende' of 'goed' (positieve) feedback met het oog op het toetsen om van te leren.
- Ga in gesprek met de vijf andere bij de opleiding Specialisten Sportieve en Gezonde School betrokken hogescholen/lerarenopleidingen over een andere, bredere invulling voor de eindopdracht waarmee de studenten de beheersing van hun onderzoekscompetenties aan kunnen tonen.

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen Christelijke Hogeschool Windesheim hbo-bacheloropleiding Opleiding tot leraar Basisonderwijs voltijd/ deeltijd		
Standaard	Oordeel voltijd	Oordeel deeltijd
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief	Positief

BIJLAGE II Programma, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma Beperkte Opleidingsbeoordeling t.b.v. hbo-bachelor Opleiding tot leraar Basisonderwijs – Christelijke Hogeschool Windesheim – 10 en 11 december 2020

Donderdag 10 december 2020

tijd	Gesprekken	gesprekspartners ⁷
08:45-09:00	Ontvangst auditteam	
09:00-09:30	Auditteam intern overleg	
09:30-10:15	Posterpresentatie en inzien materialen	
10:15-11:00	opleidingscoördinatie	Opleidingsmanager Almere Opleidingsmanager Zwolle
11:00-11:15	Pauze/ intern overleg auditteam	
11:15-12:00	Studenten Zwolle	Student pabo voltijd leerjaar 1 Student universitaire pabo leerjaar 3 Student pabo voltijd leerjaar 2 Student pabo voltijd leerjaar 3, lid OC Student Teachers College, leerjaar 3, lid OC Student pabo voltijd leerjaar 4, lid OC
12:00-12:15	Pauze/ intern overleg auditteam	
12:15-13:00	Studenten Almere	Student pabo voltijd leerjaar 4 Student pabo voltijd leerjaar 3 Student pabo voltijd leerjaar 3 Student pabo deeltijd hoofdfase Student pabo deeltijd hoofdfase, lid OC
13:00-14:00	Lunch auditteam	
14:00-14:45	Docenten Zwolle	Docent Beeldende Vorming, docent Teachers College Docent LWB, coördinatie samen opleiden Docent levensbeschouwing en leerwerkplekbegeleider Docent rekenen en pedagogiek, coördinatie deeltijd Zwolle Docent onderzoek

⁷ In verband met de privacywetgeving zijn in het programma uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend.

14:45-15:00	Pauze/ intern overleg auditteam	
15:00-15:45	Docenten Almere	Docent pedagogiek, coördinatie voltijd Almere Docent rekenen en onderzoek Docent rekenen en coördinatie deeltijd Almere Vakdocent DMW, lid Deelraad Docent kunst en praktijk
15:45-16:00	Pauze/ intern overleg auditteam	
16:00-16:45	Werkveld en alumni Zwolle en Almere	Schoolopleider ASG (Almere) Coördinerend schoolopleider Prisma (Almere) Schoolopleider Stichting ieder kind telt (Zwolle) Voorzitter CvB Stichting CVO Harderwijk-Hierden (Zwolle) Alumnus Almere Alumnus Zwolle
16:45-17:15	overleg auditteam	

Vrijdag 11 december 2020

tijd	Gesprekken	gesprekspartners ⁸
08:45-09:30	Examen- en toetscommissie	Voorzitter examencommissie Zwolle Voorzitter examencommissie Almere Lid examencommissie Zwolle Lid toetscommissie Zwolle Lid toetscommissie Almere Extern lid examencommissies Zwolle en Almere
09:30-09:45	Pauze/ intern overleg auditteam	
09:45-10:30	Lectoraat/kenniskring	Lector lectoraat Onderwijsinnovatie en ICT Studentonderzoeker lectoraat godsdienst en levensbeschouwing Docentonderzoeker lectoraat leiderschap in onderwijs en opvoeding Docentonderzoeker lectoraat onderwijsbehoeften in inclusieve leefomgevingen
10:30-10:45	Pauze/ intern overleg auditteam	
10:45-11:00	Pending issues	
11:00-12:00	intern overleg auditteam	
12:00-12:30	terugkoppeling	Alle betrokkenen zijn welkom

⁸ In verband met de privacywetgeving zijn in het programma uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend.

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland' van september 2018. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het auditpanel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het auditpanel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

De secretaris lichtte het auditpanel voorafgaand aan de visitatie uitgebreid voor over het beoordelingskader en de -procedure en over de van hen verwachte attitude voor, tijdens en na de visitatie. Tevens zorgde de secretaris voor een kalibratie van het auditpanel door de interpretatie van de standaarden, de oordelen en de beslisregels door te nemen. Tijdens het audittraject bewaakte de secretaris de correcte procesgang, zag erop toe dat het oordeel van het auditpanel conform het kader tot stand kwam en ondersteunde het proces van de oordeelsvorming.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de betreffende opleiding. Voorafgaand aan het locatiebezoek vond een voorbereidend intern paneloverleg plaats waarin het auditpanel het informatiedossier en de onderliggende documenten besprak. Bovendien zijn de bevindingen van het auditpanel over de eindwerken tijdens het vooroverleg onderling gedeeld.

Vanwege de coronamaatregelen is in nauw overleg tussen het panel en de opleiding besloten de audit online uit te voeren, waarbij de panelleden wel fysiek aanwezig waren op de locatie van de pabo in Zwolle en alle auditees op afstand online deelnamen aan de gesprekken. Van te voren zijn duidelijke afspraken gemaakt met de opleiding over o.a. beschikking over een stabiele internetverbinding, de apparatuur om het panel en de auditees goed in beeld te brengen en de (on)mogelijkheden van het uitvoeren van het al eerder vastgestelde bezoekprogramma. Tevens zijn afspraken gemaakt over de mogelijkheid om voorafgaand aan de audit alle aanvullende documentatie online te kunnen raadplegen.

Toen ten tijde van de audit het studentlid van het panel een bericht kreeg over mogelijke besmetting met corona, is zij naar huis vertrokken en heeft de tweede auditdag online vanuit huis deelgenomen. De secretaris heeft ervoor gezorgd dat de student over de bevindingen van het panel met betrekking tot de gesprekken van dag 1 voorafgaand aan dag 2 geïnformeerd werd.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Het auditpanel bood studenten, docenten en andere betrokkenen bij de opleiding die niet waren opgenomen in het programma van het locatiebezoek, de gelegenheid om zaken onder de aandacht te brengen die zij van belang achten voor de beoordeling.

Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding de mogelijkheid daartoe tijdig en op correcte wijze bij hen onder de aandacht heeft gebracht en hen heeft geïnformeerd over hoe zij contact konden opnemen met de secretaris van het auditpanel. Het auditteam ontving geen reacties.

Afstemming deelpanels binnen het cluster

De visitatie binnen dit cluster is uitgevoerd door de visitatiebureaus Hobéon en AeQui waarbij Hobéon een hogeschool en AeQui drie hogescholen heeft beoordeeld.

Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en AeQui gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een standaard 'voldoet', 'voldoet ten dele' of 'voldoet niet' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2018'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding. Het eindoordeel over de opleiding luidt: 'positief', 'positief onder voorwaarden' of 'negatief'.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende beoordelingskader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Beperkte opleidingsbeoordeling

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief indien alle standaarden 'voldoet' scoren.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval positief onder voorwaarden indien Standaard 1 voldoet en maximaal twee standaarden een 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval negatief indien:

- een of meer standaarden 'voldoet niet' scoren
- standaard 1 'voldoet ten dele' scoort
- een of twee standaarden 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- drie of meer standaarden 'voldoet ten dele' scoren.

BIJLAGE III Lijst geraadpleegde documenten

- Zelfevaluatierapport opleiding
- Opleidingsdeel OER 20-21 Lerarenopleiding basisonderwijs locatie Zwolle en Almere
- 2020-2021 Competentiemodel Teachers College
- Studiewijzer praktijk vt-dt 2021
- Schooljaar 20-21 Handboek Samen Opleiden
- Overzicht ingezette personeel Zwolle
- Overzicht ingezette personeel Zwolle
- Onderwijs en toetsbeleid pabo 2020-2021
- Toetsbeleid Teachers College
- Jaarverslag examencommissie 2018-2019
- Bachelorassessment reader
- Bachelorassessment reader corona
- Toelichting afstudeerprocedures en verantwoording eindwerk PGO 2020-2021
- Alternatieve oplossingen in coronatijd PGO
- Overzichtslijst afstudeerwerk afstudeerders Zwolle en Almere 2018-2020

Het panel heeft van twintig studenten de eindwerken bestudeerd.

Om redenen van privacy zijn de namen van afgestudeerden en hun studentnummers van wie het panel de eindwerken heeft bekeken niet opgenomen in deze rapportage. Namen van de afgestudeerde studenten, hun studentnummer evenals de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

BIJLAGE IV Panelsamenstelling

Op 17 maart 2020 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding tot leraar Basisonderwijs van Christelijke Hogeschool Windesheim, onder het nummer 009218. Deze opleiding behoort tot onderstaande visitatiegroep.

Naam visitatiegroep:	HBO Pabo Noordoost
----------------------	--------------------

De secretaris van het auditpanel beschikt over nadere informatie over de samenstelling en expertise van de panelleden die in bovengenoemde visitatiegroep zijn ingezet.

In onderstaande tabel volgen korte functiebeschrijvingen van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam	Rol	Korte functiebeschrijvingen
Drs. R.B. van der Herberg	Voorzitter	De heer Van der Herberg is ervaren en gecertificeerd leadauditor en was tot december 2018 partner bij Hobéon Groep te Den Haag. Hij houdt zich bezig met accreditaties in het hoger onderwijs en advisering van hoger onderwijs, mbo, vo en po op het gebied van kwaliteitszorg(o.a. INK), excellentie en duurzaamheidsvraagstukken. Voorheen rector van een grote scholengemeenschap in het midden van het land.
Drs. A.M.M. Venes	Lid	Directeur Fontys Hogeschool Kind en Educatie, waaronder de pabo's.
Drs. J. van der Padt	Lid	Onderwijskundig Adviseur bij het Cluster Educatie van Hogeschool Leiden.
A.J.M. van den Wijngaard	Studentlid	Vierdejaars student Pabo van Avans Hogeschool..
G.C. Versluis	Secretaris	Senior-adviseur Hobéon. NVAO-getraind secretaris sinds november 2010.

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl